

Hyvä elämä
kriisiytyvässä ajassa

SISÄLLÖT

1. Hyvän elämän perusta uhkaa murtua
2. Hyvä elämä on enemmän kuin elintaso
3. Elämän merkityksellistäminen
4. Työ ja toimeliaisuus muuttuvassa maailmassa
5. Osaaminen teknologisoituvassa yhteiskunnassa
6. Moniäänisyys elinvoimaisen yhteiskunnan ehtona
7. Mistä elämässä on pohjimmiltaan kyse?

1

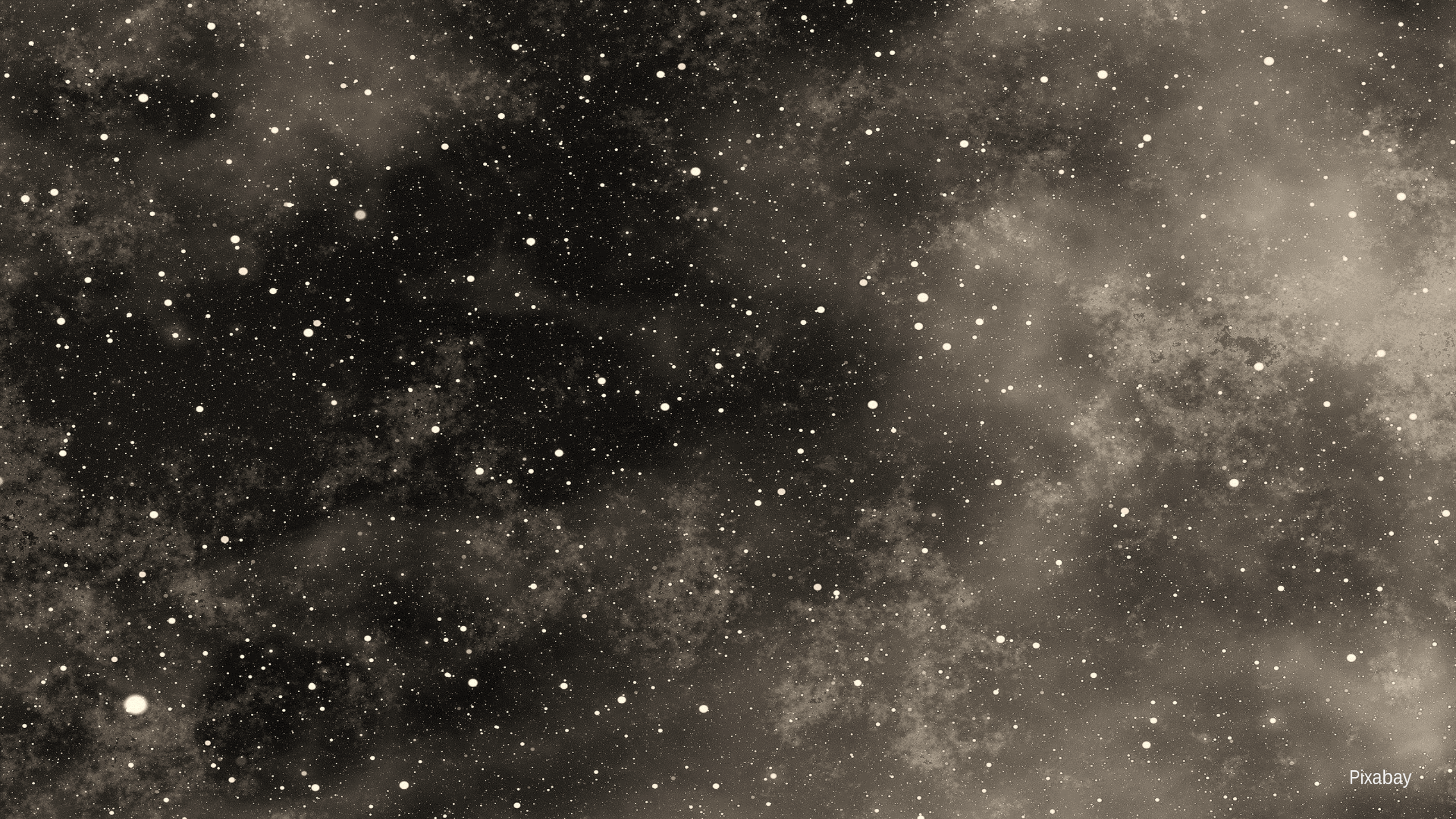
Hyvän elämän perusta
uhkaa murtua

Tilannearvio

Olemme kiivenneet teollistumisen, teknologisoitumisen ja talouskasvun turvin tikkaiden ylimmille portaille, mutta lisääntyvä tieto viittaa siihen suuntaan, että tikkaat nojaavat huteraa seinää vasten.

J. V. Snellmanin (1808–1881) mukaan
”sivistyneen ihmisen ensimmäinen
velvoite on ymmärtää aikansa
vaatimukset ja tarttua ihmiskunnan
tärkeimpiin ja vaikeimmin ratkaistaviin
ongelmiin”

Miettinen, Reijo & Ojanen, Eero (2024). Sivistyksen tiet – Katsaus Snellmania koskevaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja sen tulkintoihin Snellmanin sivistyskäsitteestä. Teoksessa Reijo Miettinen, Eero Ojanen, Severi Hämäri & Soila Lemmetty (toim.) J. V. Snellman ja suomalainen sivistyskäsitte. Aikuiskasvatuksen 55. vuosikirja, 192–223. Jyväskylä: SoPhi.

Laaja-alaiset, suuret muutokset ovat mahdollisia jos on näkemystä, tahtoa ja päättäväisyyttä

Suomi

- Siirryttiin äärimmäisestä köyhyydestä yltäkylläisyyteen
- Kaksinkertaistettiin eliniänodote 150 vuodessa
- Rakennettiin sähkön osalta omavarainen maa

Koko maailma

- Pysäytettiin otsonikerroksen repeäminen kaikkialla maailmassa
- Lopetettiin maaorjuus ja siirtomaakulttuuri
- Perustettiin kansainvälinen rikostuomioistuin ja YK

2

Hyvä elämä on
enemmän kuin elintaso

Hyvinvoinnin perusta

ELINTASO

(standard of living)

Elämän kulissit

Aineellinen edistyminen

Määrälliset kriteerit

ELÄMÄNLAATU

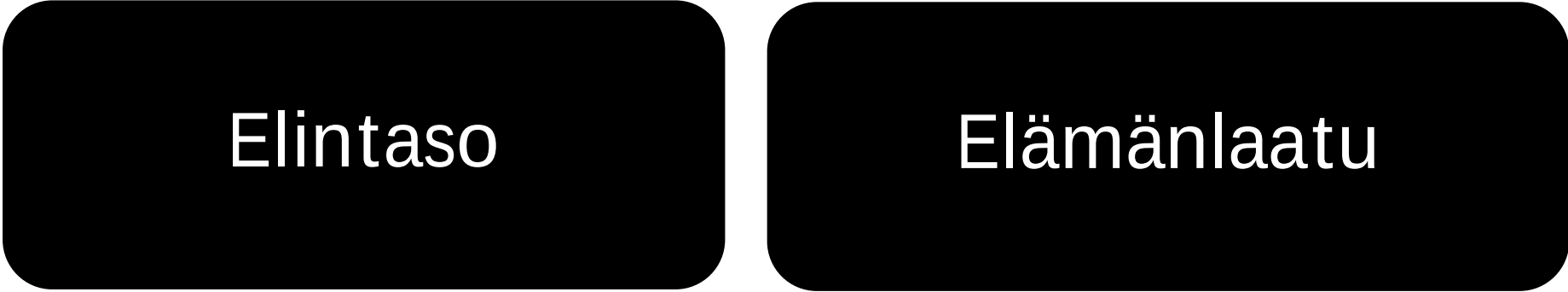
(quality of life)

Elämän juoni

Aineeton edistyminen

Laadulliset kriteerit

Ajattelu muuttuu kun perustarpeiden tyydyttäminen on itsestäänselvää

Elintaso

Elämänlaatu

Salonen, AO. & Konkka, J. (2022). Kansalaisten hyvinvointi kestävyyttä tavoittelevassa yhteiskunnassa. Tiedepolitiikka 47(4), 23-38

Salonen, AO. & Joutsenvirta, M. (2018). Vauraus ja sivistys yltäkylläisyyden ajan jälkeen. Aikuiskasvatus 38(2), 84-101

Inglehart, R. (2008). Changing Values among Western Publics from 1970 to 2006. West European Politics, 31(1-2), 130-146.

Salonen, AO. (2014). Ekososiaalinen hyvinvointiparadigma – yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan uusi suunta täyttyvällä maapallolla. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 15, 32-62.

Salonen, AO. & Åhlberg, M. (2013). Towards sustainable society – From materialism to post-materialism. International Journal of Sustainable Society 5(4)

Welzel, C. & Inglehart, R. (2010). Agency, Values, and Well-Being: A Human Development Model. Social Indicators Research 97(1), 3-63.

”Pyrin parantamaan
elämänlaatuaani työntekoa ja
kulutusta vähentämällä”

51%

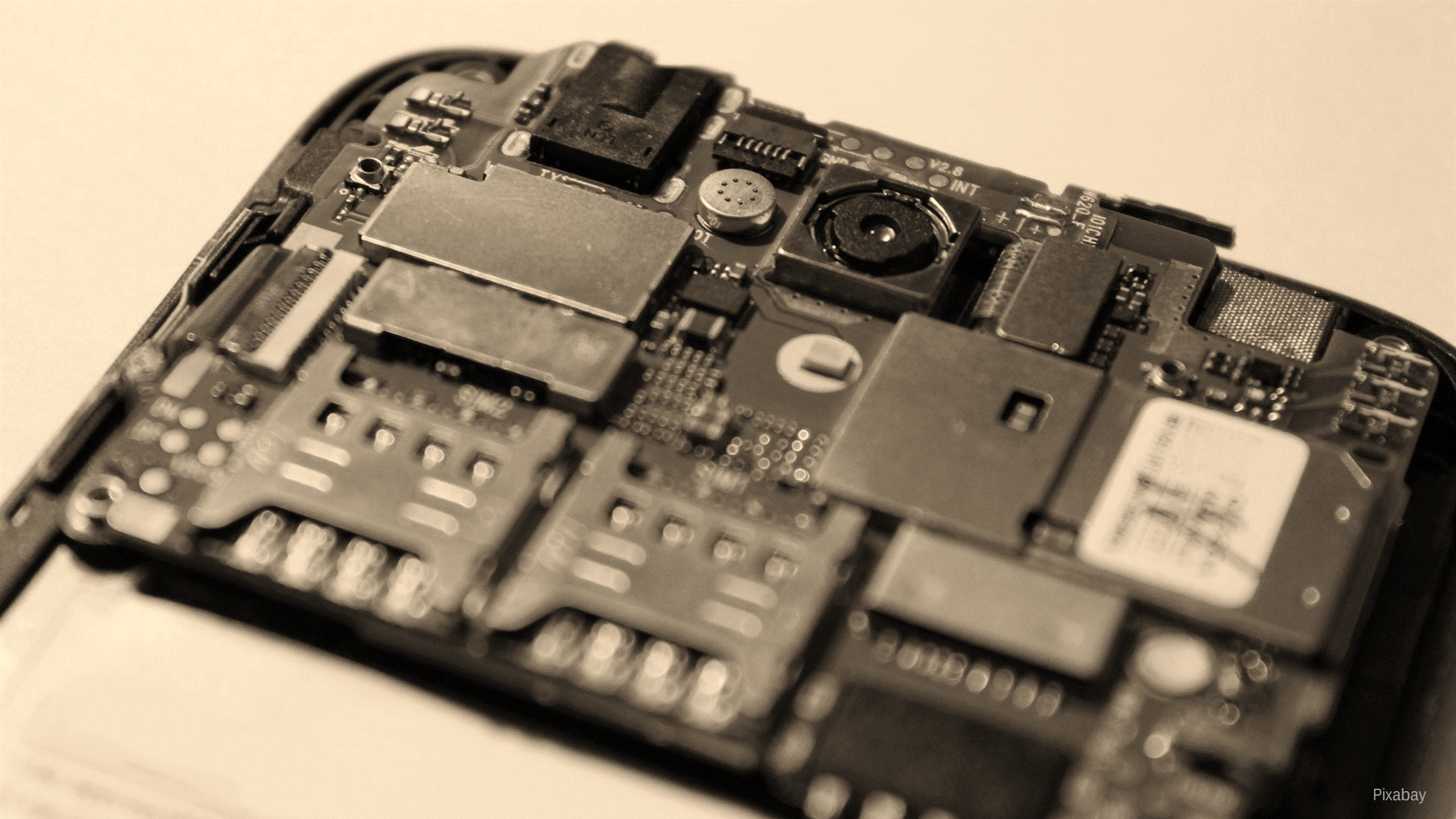
”Ihmiset eivät tarvitse valtavia autoja.
He tarvitsevat ihailua ja kunnioitusta.
He eivät tarvitse jatkuvasti uusia
vaatteita. He haluavat tuntea, että
muut pitävät heitä viehättävinä.”

Rikkautta on mahdollisuus
jakaa elämän iloja ja suruja.

3

Elämän

merkityksellistäminen

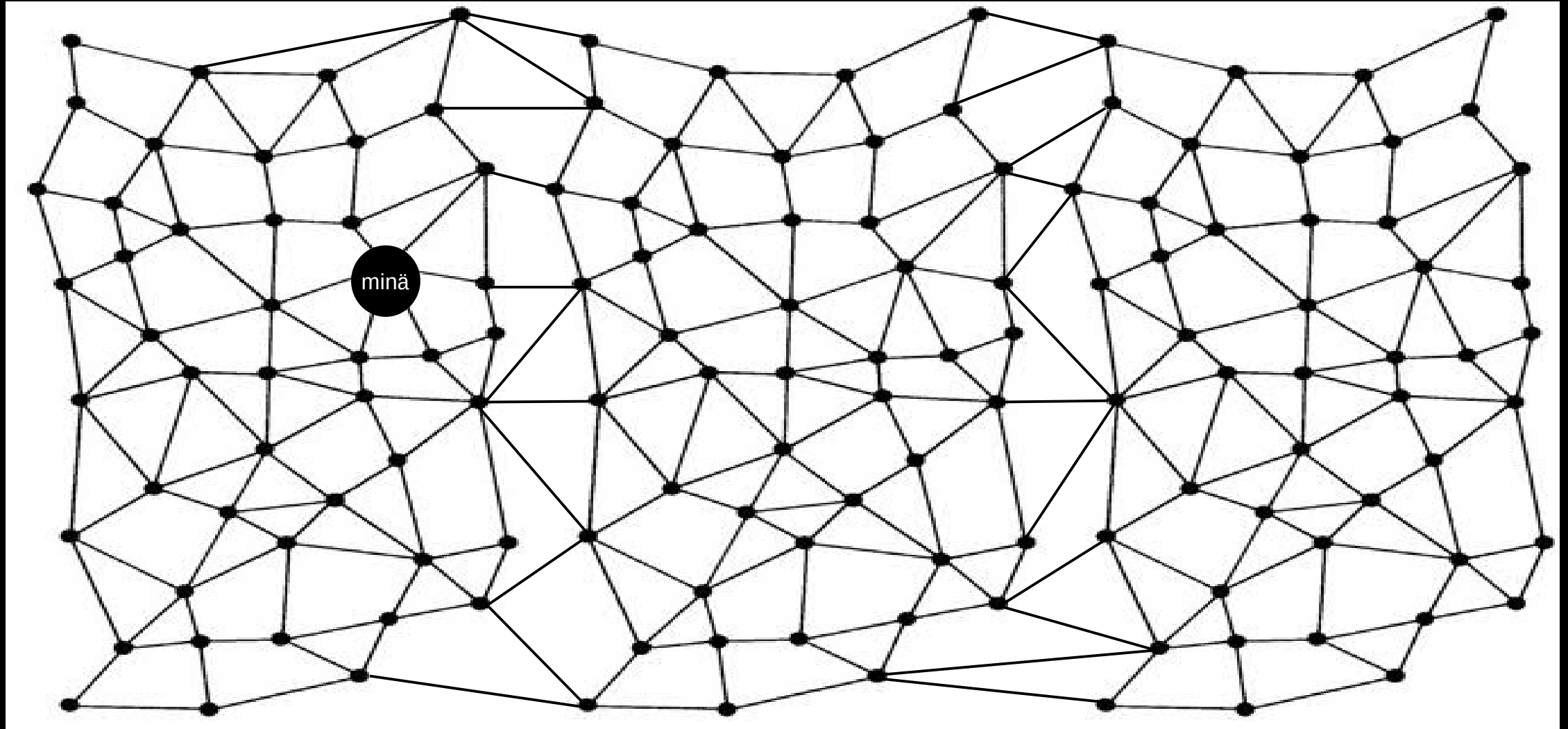
Merkityksellisyyden kokemukset muodostuvat
kytköksistä johonkin
itsen ulkopuolella olevaan arvokkaana
pidettyyn asiaan tai ilmiöön

Tämän minä
osaan

mielekkyyys
merkitys
motivaatio
flow

Tätä maailma
tarvitsee

Ketä ja mitä elämänpiiriini sisältyy?

Jokainen suomalainen on osa maailmanlaajuisia sosioekologisia systeemeitä

- 49 % suomalaisten vesijalanjäljestä muodostuu ulkomaille
- noin 40 % suomalaisten syömän ruuan vaatimista pelloista sijaitsee ulkomaille
- yli 30 % suomalaiseen kuluttamiseen liittyvistä hiilidioksidipäästöistä muodostuu ulkomaille

Nikula, Jussi (2012). Suomen vesijalanjälki: Globaali kuva suomalaisten vedenkulutuksesta. Helsinki: WWF Suomi. www.waterfootprint.org/Reports/WWF-2012-WaterFootprintFinland.pdf

Sandström, V., Kauppi, P.E., Scherer, L., Kastner, T., (2017). Linking country level food supply to global land and water use and biodiversity impacts: The case of Finland. *Sci. Total Environ.* 575, 33–40.

Wiedmann, Thomas, Schandl, Heinz, Lenzen, Manfred, Moran, Daniel, Suh, Sangwon, West, James & Kanemoto, Keiichiro (2015). The Material Footprint of Nations. *PNAS* 112(20), 6271–6276.

Jokainen tunnistettu yhteys ympärillä olevaan maailmaan...

- (a) Merkityksellistää elämää
- (b) Lisää kuulumisen ja osallisuuden kokemuksia
- (c) Laajentaa huolenpidon piiriä
- (d) Tekee tietoiseksi omista vaikutusmahdollisuuksista

4

Työ ja
toimeliaisuus
muuttuvassa
maailmassa

Ennen työtä tehtiin siksi, että
siitä saatavan rahan avulla
olisi mahdollista tyydyttää
inhimilliset perustarpeet.

Sitten edistymistä
totuttiin mittaamaan
tuotteiden ja palveluiden
käytön lisääntymisellä.

Nykyään työtä tehdään,
jotta talous kasvaisi.

- tuottavuus
- tehokkuus
- kilpailukyky

Kriisiytyvässä ajassa työn
perimmäisenä tarkoituksena
pitäisi olla väistämättömiltä
vaikuttavien kehityskulkujen
pysäyttäminen ja kääntäminen?

Hymyilevän tulevaisuuden perusta

Elinvoimainen planeetta	Elinvoimaiset yhteisöt	Elinvoimainen ihminen
Ihmisen ja muun luonnon välinen tasapaino	rauha, terveys, hyvinvointi	Mahdollisuus kokea elämä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi

Tulevaisuudessa työksi
määritellään kaikki se,
minkä avulla ratkaistaan
yhteiskunnallisia ja
planetaarisia ongelmia?

Pixabay

5

Osaaminen
teknologisoituvassa
yhteiskunnassa

Samantlaisina toistuvat työtehtävät automatisoidaan ensimmäiseksi

- työtehtävät muuttuvat,
- ammatteja poistuu ja uusia tulee tilalle,
- auringonlaskun alat näivettyvät ja auringonnousun alat kukoistavat

Työstä toiseen siirrettävät taidot korostuvat

siirrettävissä oleva
osaaminen

The diagram consists of two large, white, blocky arrows pointing towards each other. The top arrow points downwards and to the left, containing the text 'siirrettävissä oleva osaaminen'. The bottom arrow points upwards and to the left, containing the text 'substanssiosaaminen'. The arrows are set against a solid black background.

substanssiosaaminen

Tulevaisuuden työelämätaidot

- (a) Ajattelun taidot (analyttinen ja luova ajattelu)
- (b) Minäpystyvyyteen liittyvät taidot (itsesäätely, sitkeys, joustavuus, uteliaisuus, uuden oppiminen)
- (c) Sitoutumista ja motivoitumista ylläpitävät taidot (empaattisuus, aktiivinen kuunteleminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, palveluorientaatio)

6

Moniäänisyys
elinvoimaisen
yhteiskunnan ehtona

Jokaisen ihmisen
ainutlaatuisuus
on tärkein resurssi,
joka meillä on?

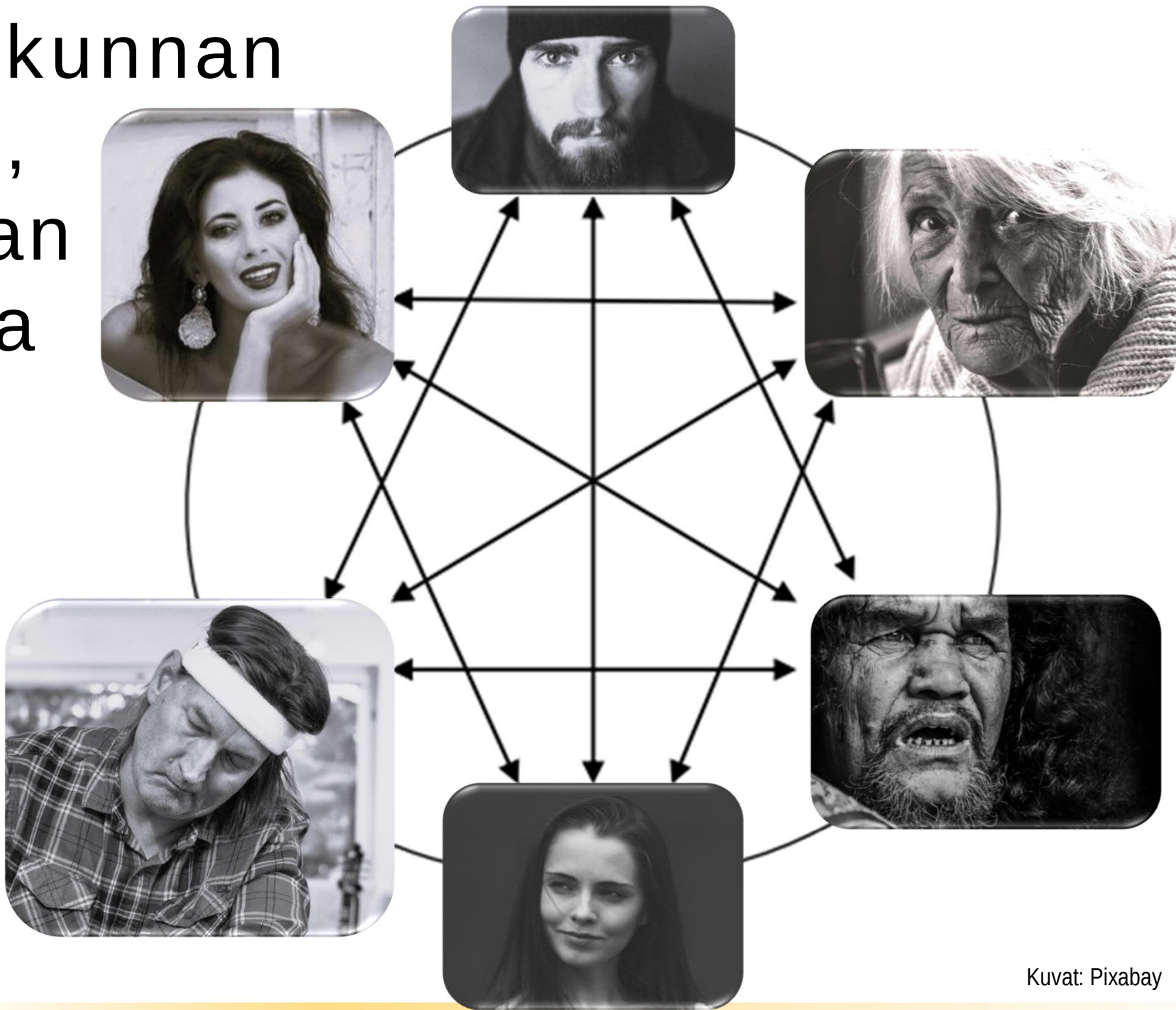
”Jotta minä voisin olla
minä, tarvitsen sitä, että
sinä olet sinä.”

-Desmond Tutu

Jokaiselle tilaa ja
omannäköinen paikka

Oleellista on luoda olosuhteita,
joissa jokainen voi kokea itsensä
arvokkaaksi ja merkitykselliseksi
olennoksi sellaisena kuin on.

Yhteisön, yhteiskunnan
tai ihmiskunnan,
vahvuus mitataan
suhtautumisessa
erilaisuuteen

Kaikki ovat
pohjimmiltaan
samaa mieltä
siitä, mikä on
tavoittelemisen
arvoista?

terveys	-	sairaus
rauha	-	sota
toivo	-	epätoivo
hyvyys	-	pahuus
reiluus	-	epäreiluus
viisaus	-	typeryys
tieto	-	tietämättömyys
tyytyväisyys	-	tyytymättömyys
arvokkuus	-	arvottomuus

Kuulumisen kokemisen arvo?

- a) Olen kelpaava, arvostettu ja rakastettu.
- b) Riitän sellaisena kuin olen.
- c) Kuulun yhteisöön, joka on sitoutunut hyvään ja on päättäväisesti osa ratkaisua.

Vahvassa yhteisössä ja yhteiskunnassa
tunnistetaan ja tehdään näkyväksi
yhteisön jäsenten voimavaroja

- ➡ tavoiteltavinta on saada toinen voimaantumaa,
kokemaan itsensä vahvaksi omista lähtökohdista käsin
- ➡ onnistuja on se, joka saa toisen yltämään johonkin
sellaiseen, jonka ei uskonut olevan itselle mahdollista

7

Mistä elämässä
on pohjimmiltaan kyse?

Hierarkia

1. Ilman elinvoimaista luontoa ihmistä ei voi olla olemassa
2. Ilman yhteisöjä ja yhteiskuntia ei voi olla olemassa sosiaalisia toimintoja, kuten taloutta.

Hyvän elämän ekososiaalinen perusta

SOSIAALINEN OIKEUDENMUKAISUUS

- (a) Jokainen on arvokas pelkän olemassaolonsa perusteella.
- (b) Ihmiseksi syntyminen riittää arvon mitaksi.

ELÄMÄN EKOLOGINEN POHJA

- (a) hengityskelpoinen ilma ja juomakelpoinen vesi
- (b) kasvien pölytykset ja maaperän hedelmällisyys
- (c) ilmaston vakaus ja maa-alueiden asuinkelpoisuus
- (d) luonnonvarat

Itsekeskeisyys

maailma on minua varten
pistemäinen maailmankuva
atomistisuus, irrallisuus
mielihyvä

Elämäkeskeisyys

minä olen maailmaa varten
yhteyksiin perustuva maailmankuva
systemisyys, kytkeytyminen
merkityksellisyys

Salonen, AO. & Kouvo, A-J. (2023). Kohti kestävää hyvinvointia. Näkymiä hyvinvoinnin tulevaisuuteen suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Miten Suomi voi nyt ja tulevaisuudessa? Tulevaisuusvaliokunnan julkaisuja 6/2022, 119-128.

Salonen, AO. & Konkka, J. (2022). Kansalaisten hyvinvointi kestävyttä tavoittelevassa yhteiskunnassa. Tiedepolitiikka 47(4), 23-38

Joutsenvirta, M. & Salonen, AO (2020). Sivistys vaurautena: Radikaalisti, mutta lempeästi kohti kestävää yhteiskuntaa. Helsinki: BasamBooks

elämänilo > tympeys

arvokkuus > arvottomuus

merkityksellisyys > mitättömyys

luottamus > epäluuloisuus

tyytyväisyys > tyytymättömyys

LOPUKSI

*Se, mitä ei sanota ääneen,
näyttää jäävän toteutumatta.*

Czeslaw Milosz

Kiitos!

Arto O. Salonen

www.artosalonen.com

@artoOsalonen